

## Zásady organizace a řízení průzkumu u motostřelecké divize v počátečním období války ve spolupráci všech druhů vojsk

Major Miroslav Horák

*Článek uvádí některé poznatky a zkušenosti z organizace a řízení průzkumu u svazku; snaží se stanovit zásady pro průzkum u pohraničního svazku v počátečním období války a dává podklad k další diskusi o těchto otázkách.*

■  
Otázce organizace průzkumu a získávání zpráv o činnosti nepřítele v počátečním období války byla v posledních dvou letech věnována značná pozornost a bylo vysloveno mnoho názorů. Přesto mnohé věci zůstávají dosud nedorozřelené a nejasné. Chtěl bych rozebrat tuto otázku z hlediska pohraničního svazku.

Ve velení NATO převládá názor, že zahájení příští války by bylo nejvýhodnější provést hromadným úderem atomových prostředků na celou hloubku území protivníka, od posádek prvosledových útvarů až po politická a hospodářská centra; poté by následoval útok pozemních sil ve stávajícím počtu a složení, které by byly vyvedeny přímo z mírových posádek, nebo byly předem částečně soustředěny nebo i zesíleny pod záminkou plánovaných cvičení, manévrů apod. Provedení mobilizace, byť i částečné a skryté, se považuje za méně výhodné z hlediska možnosti překvapení. Z těchto názorů nutně vyplývají i úkoly pro průzkum.

Řešíme-li pouze otázky obrany státní hranice, jeví se jako životně důležité včasné vyvedení vojsk z mírových posádek před atomovými údery a včasné obsazení a organizování obrany státních hranic a provedení vlastní mobilizace. Z hlediska organizace průzkumu je možné rozdělit plnění úkolů na několik období:

- období zesílení mezinárodního napětí a skrytých příprav k provedení napadení,
- zahájení nepřátelství provedením atomových úderů a překročením státních hranic nepřátelskými pozemními silami,
- vedení obranného boje,
- provedení vlastních protiopatření.

■ ■  
Ve svém článku se zaměřím pouze na první dvě období, která pro řízení průzkumu mají řadu zvláštností.

V období příprav nepřítele k zahájení válečných akcí spočívá sice hlavní tíha průzkumné a zpravodajské činnosti na prostředcích vrchního velení, ale je nutné i v tomto období získávat zprávy prostředky prvosledových svazků.

Jaké jsou možnosti? Především je to vševojskové pozorování z pohra-

ničních pozorovatelů prováděné průzkumnými jednotkami svazku a útvarů. Pozorovací hlídka je možno podle dané situace a potřeby zesilovat pozorovateli z řad dělostřeleckých, ženijních a chemických průzkumných jednotek. Systematickým vševojskovým pozorováním a pečlivým vyhodnocováním zpráv lze získat řadu cenných poznatků. Nepřítel se bude sice samozřejmě snažit, aby nezvýšil činnost v pohraničním pásmu, některým opatřením se však nemůže vyhnout. Je možno očekávat trvalé obsazení pozorovatelů příslušníky GP, bundeswehru a amerických lehkých obrněných pluků, noční pozorování infraprístroji, zvýšený počet rekonoskací, činnost průzkumných letounů a vrtulníků, omezené pohyby civilních osob v bezprostřední blízkosti státní hranice, radiolokační průzkum aj. Nejsou vyloučeny menší provokační akce malými skupinami osob k zjištění systému ostrahy hranic a bdělosti příslušníků Pohraniční stráže (PS), provokační lety stíhacích letounů s narušováním našeho vzdušného prostoru k zjištění pohotovosti našich vzdušných sil a radiolokačních systémů. Z ženijních opatření by bylo možno zjistit zpevňování komunikačních objektů, maskovací práce na přístupných komunikacích, optické i radiolokační.

Z hlediska utajení naší průzkumné činnosti je výhodnější, aby vojskové pozorovací skupiny pracovaly v součinnosti s jednotkami PS. Je k tomu několik důvodů. Pozorovací skupiny plní sice zásadně úkoly, které dostaly od nadřízeného velitele, přitom však je třeba, aby velitel PS měl možnost dávat jim doplňkové úkoly, které vyplývají z okamžité situace a z poznatků získaných pozorováním jednotek PS. Rovněž je nutná bezprostřední výměna zpráv mezi velitelem pozorovací hlídky a velitelem rot PS. Je výhodné na počáteční dobu zařadit do pozorovací hlídky příslušníky PS, poněvadž ti nesporně znají lépe terén, způsob činnosti a střežení hranic ze strany nepřítele a mohou lépe odlišit normální činnost od zvýšené činnosti v pohraničním pásmu.

Tento systém činnosti pozorovacích skupin je nutný v těch případech, je-li dostatek výhodných pozorovatelů, takže je nutno využívat zařízení PS. Síla pozorovací hlídky je nejvhodnější 1+4. Vybavení se řídí podle úkolu. V každém případě je nutný výkonný optický přístroj, nejméně desetinásobný a předepsané pomůcky pro pozorovací stanoviště. Výhodné jsou panoramatické kódované snímky souhlasné u vojskových jednotek i jednotek PS, které umožňují bezpečné a rychlé určení cílů v terénu, dále rádiové stanice pro předávání zpráv při zjevném zahájení nepřátelství a při přerušení spojení po linii PS.

Má-li pozorovací hlídka úkol, aby při překročení státní hranice nepřítelem pokračovala v činnosti jako pohyblivé pozorovací stanoviště, je nejvýhodnější vybavit ji obrněným transportérem. V případě, že hlídka se dá překročit útočícím nepřítelem a plní úkoly jako průzkumná skupina (PzS) v jeho týlu, je nutné ji zesílit na 1+6 až 1+8, předem vybudovat základnu a vybavit ji potřebným materiálem (střelivo, trhaviny, zdroje pro rádiovou stanici, proviant). PzS v této situaci může do doby, než nepřítel překročí státní hranice, pozorovat přímo na pohraniční pozorovatelně, nebo být v pohotovosti na základně a na pozorovací stanoviště vysunout pouze pozorovací hlídku s rádiovou stanicí pro spojení s PzS. V této situaci je výhodnější, aby velitel PzS byl na pozorovacím stanovišti až do doby, kdy nepřítel

překročí státní hranice. Předávání zpráv se děje výhradně po síti PS nebo spojkami; použití rádiové stanice je možné až při zahájení nepřátelství, nebo není-li možno předat zprávu jinými prostředky.

K získání celkového závěru o činnosti nepřitele je nutné, aby vyhodnocování zpráv od všech pozorovacích stanovišť i zpráv získaných od jednotek PS prováděl určený důstojník umístěný přímo na velitelství útvaru PS. V praxi se ukázalo, že telefonické předávání zpráv na stupni PS-motostřelecká divize je zdlouhavé, že mnohdy drobné zprávy někdy i značné důležitosti nejsou vůbec předány, poněvadž nejsou považovány za podstatné. Na důležitých směrech je třeba organizovat důstojnická pozorování a v případě nutnosti vysílat styčné důstojníky i k jednotkám a útvarům PS.

Dělostřelecké průzkumné radiolokační prostředky SNAR nelze v této době z hlediska utajení použít ve větším rozsahu. Je jich možno použít na krátkou dobu k upřesnění cílů zjištěných vojskovým pozorováním. Jejich hlavním úkolem je zjišťovat přibližování nepřátelských jednotek k státní hranici.

Nejdůležitější činností náčelníka průzkumu svazku v této době je nepřetržité udržování součinnosti a výměna zpráv s jednotkami PS. Jak jsem se již zmínil, je nutné vyslat styčného důstojníka na velení PS, který má za úkol získávat a vyhodnocovat zprávy získané od nadřízeného velitelství. Zde je nutno ovšem poznamenat, že zprávy získané jednotkami PS z hloubky budou pravděpodobně opožděné a nelze na tento zdroj plně spoléhat. K získání co nejširšího přehledu o situaci nepřitele je nutno, aby při vyšetřování všech osob, které jakýmkoliv způsobem přišly z území protivníka, byl přítomen příslušník oddělení průzkumu svazku a aby vyslyšající orgány se zaměřily na důležité vojenské otázky. Tuto činnost je nutno provádět v součinnosti s orgány PS, ministerstva vnitra a VKR.

Dosud otevřenou otázkou je vysílání PzS pohraniční divizí. Poměrně vyjasněnou otázkou je ponechání PzS na vlastním území, která se nechala nepřítelem překročit. Chci se zmínit o PzS vysílaných na území protivníka. Zde je nutné vycházet z úkolů, které chceme, aby PzS splnily.

Průzkumné skupiny budou především zjišťovat:

- dobu vyvedení nepřátelských jednotek z mírových posádek do prostorů shromaždišť;
- zahájení přesunů k frontě z mírových posádek nebo z prostorů shromaždišť s důrazem na přesuny a činnost prostředků atomového napadení, chemických a tankových jednotek;
- směry postupu hlavních sil nepřitele;
- zaujímání palebných postavení jednotek atomového napadení.

*Hlavní důraz průzkumu je nutno položit na zjišťování atomových prostředků nepřitele.*

Od motostřelecké divize je možno vyslat maximálně 3—4 PzS v síle do 1+8. Při širokých obranných pásmech svazků je zřejmé, že PzS je možné vyslat jen na nejdůležitější pravděpodobné směry nepřitele, hlavně na důležité komunikační uzly, kterými nepřátelské jednotky jsou nuceny projít. Hloubku činnosti nutno volit podle konkrétní situace, podle časových možností PzS a možností spojení. Předpokládám maximální hloubku do 40 km. Síla PzS se stanoví podle úkolu.

Nebudu zde mluvit o úkolu ničit atomové prostředky, který je pokládán za reálný pouze ve výjimečných situacích, ale o tom, zda PzS má úkol bodový, tj. střežit např. důležitý komunikační uzel, nebo úkol prostorový, tj. propátrat určitý prostor např. z hlediska rozmístění atomových prostředků. V prvním případě se síla PzS pohybuje kolem 1+4 (velitel, radista, 2 průzkumníci, přičemž může být do skupiny zařazen dělostřelecký nebo ženijní průzkumník). V druhém případě je třeba počet příslušníků PzS zvýšit na 1+6 až 1+8, aby mohl být určitý prostor propátrán současně 2—3 skupinami. Počet příslušníků PzS je nutno volit co nejmenší, poněvadž menší skupina má větší možnost proniknout do určeného prostoru.

Vybavení PzS je nutno omezit na minimum k usnadnění rychlého přesunu a na druhé straně musí příslušník skupiny umožnit plnění úkolu pro určenou dobu činnosti. Nejúčelnější je toto vybavení: samopal (pistole), útočný nůž, 2—3 granáty, střelivo, 2—3 kg plastické trhaviny, vysokokalorická strava v konzervách na předpokládanou dobu činnosti, nejnutnější osobní potřeby, rádiová stanice se záložními zdroji a součástkami, v zimě na  $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$  počtu spací pytle. Část příslušníků PzS je nutno vybavit civilním oblekem nebo stejnokrojem protivníka pro umožnění činnosti v osídlených místech. Vyzbroj a výstroj nutno volit tak, aby váha na jednoho příslušníka nepřesahovala 15 kg.

Nejchoulostivějším bodem je způsob a čas vyslání PzS. Přesun je v zásadě možný třemi způsoby: pěšky s překročením státní hranice, vrtulníkem a jako vzdušný výsadek.

Všechny způsoby mají řadu nevýhod. Postup pěšky značně zvyšuje možnost prozrazení PzS, poněvadž zájmový prostor na území protivníka je hustě osídlen, lesy jsou řídké, poměrně malé rozlohy a často navštěvované. Není možno počítat s podporou civilního obyvatelstva a každé setkání s jakoukoliv osobou je možno považovat za prozrazení skupiny: Postup za této situace je značně obtížný a pomalý, možný většinou jen v noci. Rychlost postupu je zpravidla maximálně 2—3 km za hodinu.

Přesun vzduchem obojím způsobem je rychlý, ale velká hustota osídlení a hustý radiolokační systém znemožňují skryté vysazení skupiny, kterou je nutno vysazovat ve velké vzdálenosti od prostoru činnosti a činit opatření pro zahlazení stop při přesunu.

Aby PzS splnila úkol, bylo by ideální, kdyby byla v prostoru činnosti ještě před vyvedením nepřátelských vojsk z mírových posádek a před zahájením přesunu k státní hranici, tj. ještě před „oficiálním“ vypuknutím války. To ovšem znamená, aby byla poslána pěšky nejméně 1 den před dnem „D“, který je neznám a dá se jen zhruba odhadnout. Nejvýhodnější se jeví způsob nočního vysazení PzS ihned po zřejmých přípravách nepřítele k napadení, a to nízko letícím vrtulníkem, aby bylo ztíženo její zjištění radiolokátory.

Otázku, kdo je kompetentní nařídit vyslání PzS, nebude zde řešit.

Činnost PzS na území protivníka v počátečním období války je velmi složitá a náročná na výcvik i materiální vybavení. Jestliže mají průzkumné jednotky svazků plnit tyto úkoly, je třeba, aby byly k tomu speciálně vycvičeny a pro daný úkol vybaveny.

Jednou z nejdůležitějších otázek je organizace spojení s PzS a předá-

vání zpráv. PzS je třeba vybavit rádiovými stanicemi, s nimiž je možno korespondovat na vzdálenost nejméně 40—50 km. Vzhledem k manévrovacím akcím PzS musí rádiové stanice bezpečně pracovat ve všech druzích terénu za různých povětrnostních podmínek, denní, noční i roční doby apod. Rovněž po stránce technické jde o to, aby provoz s takovými stanicemi byl veden podle okamžitých potřeb a činnosti PzS, téměř z každého stanoviště s prutovou (tyčovou) nebo drátovou anténou, přičemž nelze zapomínat i na zabezpečení zdroji (jejich dobíjení kupř. ručním dynamem od RM 31-P apod.).

Ze zkušenosti z cvičení je nejvýhodnější organizovat rádiové sítě, ve kterých jsou 2—3 PzS. Činnost PzS řídí zpravidla velitel průzkumného praporu; přitom je výhodné, aby u náčelníka průzkumu svazku byla další rádiová stanice na odposlech nebo přímé řízení PzS náčelníkem průzkumu svazku. V počátečním období války je možné využít retranslačních mezistanic umístěných na význačných výšinách v blízkosti státních hranic. Vysílání mezistanic na území protivníka nepokládám za účelné, poněvadž je to prakticky vysílání další PzS o menší síle a dává možnost prozrazení celé činnosti.

Do jaké míry je vhodné využívat pro spojení odrazových vln a tím i možnosti umísťování stanic v údolích a úkrytech, není zatím dostatečně ověřené, aby bylo možno dát jednoznačnou odpověď.

Zesilování PzS průzkumníky druhů vojsk je účelné jen tehdy, vyžaduje-li to úkol. Pausální zařazování průzkumníků druhů vojsk není vhodné a ztěžuje jen činnost PzS, poněvadž za stávajících podmínek nejsou tito příslušníci dostatečně vycvičení pro činnost v týlu. Dělostřelecké průzkumníky je možné zařazovat do PzS, které pracují v dosahu vlastního dělostřelectva, popřípadě vlastních řízených střel. Jinak je jejich používání samoúčelné. Ženíjní průzkumníky možno použít pro speciální destruktivní akce nebo speciální ženíjní průzkum důležitého objektu. Využití chemických průzkumníků je problematické, poněvadž těžko mohou v nepřátelském týlu zjišťovat chemické prostředky nepřítele, jedině snad účinky vlastních prostředků na nepřítele, zamořené úseky terénu apod.

■

*Ve svém článku jsem chtěl rozebrat hlavně otázky organizace a plánování průzkumu v počátečním období války, před a těsně po zahájení válečných akcí nepřítelem. O průzkumu v dalších fázích se nezmiňuji, poněvadž jsou dostatečně známé. Plánování a činnost PzS je věc nová, která se prakticky provádí jeden rok a je v ní dosud mnoho nejasností a nedomyšleností po stránce organizační, výcvikové a materiální, které je nutno řešit.*

---

*В статье указываются некоторые познания и опыт организации и управления разведкой в соединении; автор старается определить принципы разведки в пограничном соединении в начальный период войны и дать толчок к дальнейшей дискуссии вокруг данных вопросов.*

---